

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

КОВАЛЬОВА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

УДК 378.147:371.3:37.013.74

**КЕЙС-МЕТОД У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

Житомир – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка,
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор

Антонова Олена Євгеніївна

Житомирський державний університет імені Івана
Франка,
завідувач кафедри педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

Бобрицька Валентина Іванівна

Національний педагогічний університет імені М.П.
Драгоманова, м. Київ
професор кафедри освітньої політики;

кандидат педагогічних наук, доцент

Коваленко Світлана Миколаївна

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.
Макаренка,
доцент кафедри практики англійської мови

Захист відбудеться 17 вересня 2012 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 в Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, 2-й поверх, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка (10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40).

Автореферат розісланий 16 серпня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Л. Яценко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасні процеси соціально-економічного розвитку, орієнтація України на входження до європейського освітнього простору зумовлюють необхідність теоретичного осмислення та якісного оновлення системи професійної підготовки вчителя на різних етапах педагогічної освіти. Відповідно до положень «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті», законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та Концепції педагогічної освіти визначено завдання щодо підвищення професійного рівня і педагогічної майстерності майбутнього вчителя. Відтак, пріоритетним напрямом є оновлення національної системи освіти шляхом запровадження вітчизняних та зарубіжних здобутків у педагогічну теорію і практику, зокрема сучасних педагогічних технологій і інновацій, що забезпечить подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти.

У зв'язку з існуючими соціально-економічними умовами в країні особливо гостро постає проблема професійно-педагогічної підготовки фахівців, здатних поєднати теоретичну підготовку і практичні вміння, необхідні для творчої діяльності в професійній сфері. У системі професійної підготовки вчителя існують певні *суперечності* між: орієнтацією на оволодіння майбутнім учителем певною системою знань як основи його професійної підготовки та недостатньою сформованістю необхідних практичних умінь; сучасними вимогами до методичної підготовки майбутніх учителів і наявним рівнем сформованості методичної компетенції випускників педагогічних вищих навчальних закладів; наявністю у сфері освіти значної свободи у виборі методів і засобів для педагогічної творчості та відсутністю належної професійної підготовки для впровадження інноваційних технологій у професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів.

У вирішенні зазначених протиріч істотну роль відіграє дослідження системи освіти Великої Британії з її багатовіковими традиціями у галузі навчання та якісним впливом інноваційних технологій на зміст, організаційні форми та методи навчання. Важливість вивчення досвіду цієї країни підтверджується тим, що Велика Британія займає провідні позиції з розробки та впровадження освітніх інновацій і вирізняється зваженим підходом до проблеми оптимального поєднання національних традицій із актуальними тенденціями розвитку світових систем педагогічної освіти.

Українськими вченими накопичено значний досвід використання здобутків зарубіжної професійної підготовки вчителів. Вагомий внесок у дослідження теорії й практики зарубіжної педагогіки зробили такі вітчизняні науковці, як Н.В. Абашкіна, Н.М. Авшенюк, Г.М. Алексевиц, В.І. Бобрицька, О.В. Волошина, О.А. Заболотна, Ю.В. Кіщенко,

С.М. Коваленко, Н.М. Лавриченко, О.І. Локшина, О.О. Любар, О.В. Овчарук, А.В. Парінов, Л.П. Пуховська, А.А. Сбруєва, С.М. Старовойт та ін.

Різні аспекти методичної підготовки досліджували такі українські вчені як: О.Е. Коваленко, Н.Б. Максименко, В.Є. Прокопчук, Л.Г. Таланова та російські науковці Н.Є. Кузовльова, Т.В. Мінкович, В.Б. Санданова, Н.Л. Стефанова, З.О. Тамарова, Г.Д. Урастасва, О.В. Хасанова, М.Г. Шалунова та ін.

Різні підходи до визначення складників професійно-педагогічної підготовки вчителя висвітлено в працях В.А. Кан-Калика, В.А. Сластьоніна, Л.Ф. Спіріна, І.А. Шадрікової, Т.С. Яценко. Проблеми підготовки майбутніх учителів щодо університетської освіти та тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні досліджуються в працях В.І. Лугового, В.В. Сагарди та ін.

Модель педагогічної освіти Великої Британії проаналізовано в працях О.В. Глузмана, Н.П. Яцишин.

Проблему інноваційних технологій представлено у роботах західних учених, зокрема, таких як: М. Кларк (M. Clark), Ф. Персиваль (F. Percival), Г. Еллінгтон (G. Ellington), П. Мітчелл (P. Mitchell), М. Вулман (M. Woolman), С. Сполдінг (S. Spaulding), С. Ведемейер (S. Wedemeyer), Р. Томас (R. Thomas) та інші. Ці наукові дослідження спрямовані як на виявлення можливостей інноваційних технологій в оновленні педагогічної підготовки майбутніх учителів, так і на якісні зміни у професійній діяльності.

Однією з таких технологій навчання є кейс-метод, який застосовується у практиці викладання багатьох дисциплін у Великій Британії. Широке функціональне коло кейс-методу створює можливості для його використання не тільки в гуманітарній та мовній, але й у педагогічній освіті.

Актуальність і перспективність використання технології кейс-методу у професійній підготовці майбутніх учителів, недостатня теоретична і практична розробленість окресленої проблеми і відсутність комплексних наукових досліджень, присвячених вивченню англійського досвіду організації та здійснення професійної підготовки майбутніх учителів з метою виявлення прогресивних ідей, що можуть сприяти вдосконаленню підготовки відповідних фахівців в Україні, зумовили вибір теми дослідження: **«Кейс-метод у системі професійної підготовки майбутніх учителів у Великій Британії»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану і тематики науково-дослідних робіт кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка «Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції» (Державний реєстраційний номер 0110U002110). Тему дисертації затверджено вченою радою

Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 9 від 27.05.2005 р.) та погоджено в раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології академії педагогічних наук України (протокол № 1 від 31.01.2006 р.).

Мета дослідження – здійснити цілісний науковий аналіз застосування технології кейс-методу в системі професійної підготовки майбутніх учителів у Великій Британії; виявити її сутність, зміст, провідні тенденції; визначити можливості запровадження британського досвіду у підготовку майбутніх учителів в Україні.

Виходячи з мети дослідження, визначено такі **завдання**:

1. Виявити основні тенденції розвитку змісту та організаційних засад системи професійної підготовки майбутнього вчителя у Великій Британії.
2. Проаналізувати категорійно-понятійний апарат дослідження.
3. Обґрунтувати сутність і зміст технології кейс-методу та особливості його використання у професійній підготовці майбутнього вчителя у Великій Британії.
4. Розробити структуру та зміст технології застосування кейс-методу у професійній підготовці майбутнього вчителя в Україні.
5. Визначити особливості впровадження технології кейс-методу у системі вітчизняної професійної підготовки.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутнього вчителя у Великій Британії.

Предмет дослідження – сутність, зміст та особливості застосування кейс-методу у підготовці майбутнього вчителя у Великій Британії.

Методологічну основу дослідження становлять концепції формування особистості фахівця; загальнонаукові положення теорії пізнання про єдність педагогічної теорії й практики, навчання і виховання, освіти і самоосвіти; основні методологічні принципи науковості, об'єктивності, системності, соціальної зумовленості; комплексного використання методів наукового пошуку; основні положення системного підходу як методологічного способу пізнання педагогічних фактів, явищ і процесів.

Теоретичну основу дослідження становлять: теоретичні положення загальної та порівняльної педагогіки (Н.В. Абашкіна, І.Д. Бех, Б.Л. Вульфсон, Н.М. Лавриченко, О.І. Локшина, З.А. Малькова, О.В. Овчарук, Л.П. Пуховська, А.А. Сбруєва, О.В. Сухомлинська); теорії трансформації освіти на Заході (Б.Л. Вульфсон, В.П. Кравець, М.П. Лещенко, Н.Г. Ничкало), у Великобританії (Ю.С. Алфьоров, О.Ю. Леонтєва, О.В. Парінов, Н.В. Федорова, Н.П. Яцишин), у США (Т.С. Кошманова, І.В. Пентіна, О.І. Пономарьова); положення щодо стандартизації професійної підготовки вчителів у Великій Британії (Н.М. Авшенюк та ін.); дослідження, спрямовні на вивчення кейс-методу, його функцій і навчальних можливостей (О.С. Віханський, А.І. Наумов, Н.Н. Піскунова,

Е.В. Піліпенко, В.Я. Платов, О.І. Сидоренко, Ю.П. Сурмін, І.М. Фейнгенберг, П. Шеремет), а також англomовних дослідників Д. Лорильярд (D. Laurillard), Л. Лін (Laurence E. Lynn), П. Лоуренс (P. Lawrens), Д. Шодт (D. Schodt), М. Петровські (M. Piotrowski) та ін.

Джерельну базу дослідження становлять:

– офіційні документи Великої Британії, законодавчі акти в галузі освіти, урядові постанови та циркуляри: «Initial Teacher Training: Circular 9/92», «Initial Teacher Training: Circular 24/89», нормативні акти «Educational Reform in the UK», документи Міністерства освіти і кваліфікацій країни; доповіді й матеріали міжнародних організацій (ЮНЕСКО, Ради Європи, Європейського Союзу) щодо освіти школярів, професійної підготовки і діяльності вчителя в умовах освітнього простору;

– Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти;

– документи уряду Великої Британії з питань реформування системи навчання у вищих навчальних закладах країни, циркуляри Міністерства освіти та праці щодо різноманітних аспектів досліджуваної проблеми;

– матеріали зарубіжних періодичних видань: «English Teaching Forum», «Teaching and the Case Method», «British Educational Research Journal», «The Case Study Handbook. How to Read, Discuss and Write Persuasively About Cases», «British Journal of Educational Studies», «The Case Method, Technology and Education», «Teaching in Action. Case Studies from Second Language Classrooms», «Higher Education», «Journal of Education for Teaching», «An international journal of Educational Technology and Applied Linguistics», «Teacher Training Through Video», «Language Teaching Methods», навчально-методичної літератури;

– матеріали міжнародної енциклопедії Britannica, міжнародної педагогічної енциклопедії (International Encyclopedia of Education), міжнародних Інтернет енциклопедій (Wikipedia, Gale Encyclopedia of Childhood and Adolescence);

– наукові праці (монографії, дисертації) англійських, українських і російських дослідників; матеріали наукових конференцій, присвячених проблемам розвитку та реформування змісту вищої освіти;

– українська та російська педагогічна періодика, матеріали наукових конференцій, присвячених розвитку шкільної освіти в Україні, вітчизняні та зарубіжні статистичні та реферативні збірники, словники, довідники, енциклопедичні видання; Конституція України, Закони України й офіційні підзаконні акти в галузі освіти.

Методи дослідження: *теоретичні* – вивчення та аналіз зарубіжних і вітчизняних першоджерел з наступною систематизацією і синтезом отриманої наукової інформації з теми дослідження; *контент-аналіз* – з метою обґрунтування базових понять; історико-педагогічний аналіз – для вивчення процесу становлення і розвитку кейс-методу у

зарубіжній і вітчизняній вищій школі; узагальнення та осмислення сучасних наукових підходів з проблем якості педагогічної освіти, її реформування і перспектив підвищення рівня професіоналізму вчителя у Великій Британії; *емпіричні* (інтерв'ю, обговорення, діалог), що застосовувалися у процесі онлайн спілкування з британськими фахівцями з метою визначення етапів розвитку та впровадження технології кейс-методу, виявлення його сутності і змісту в підготовці вчителів у Великій Британії.

Організація дослідження. Дослідження проводилося впродовж 2006–2012 років і охоплювало три етапи наукового пошуку.

На першому етапі (2006–2008) – здійснено теоретичний аналіз проблеми, визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, розроблено програму та методику його проведення.

На другому етапі (2009–2010) – обґрунтовано власне концептуальне бачення процесів, що стали предметом дослідження; проведено аналіз його основних дидактичних понять, здійснено узагальнення й систематизацію матеріалів та первинну обробку одержаних результатів дисертаційної роботи.

На третьому етапі (2011–2012) – запроваджено методики використання кейсів у професійній підготовці майбутніх учителів у Великій Британії, визначено перспективи застосування технології кейс-методу в Україні, узагальнено результати дисертаційної роботи, сформульовано загальні висновки і завершено її текстове оформлення.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що 1) *вперше* здійснено комплексне дослідження застосування кейс-методу у професійній підготовці майбутніх учителів у Великій Британії (гнучке поєднання теоретичного і практичного компонентів: практична спрямованість, акцент на самостійну роботу та розвиток критичного мислення студентів тощо); проаналізовано сучасні підходи до класифікації кейсів відповідно до цілей і завдань процесу навчання, характерних для вищих навчальних закладів Великої Британії; теоретично обґрунтовано різновиди методики застосування британських кейсів та структуру роботи з ними у підготовці вчителів; уточнено зміст базових понять, якими послуговуються британські педагогічні фахівці в галузі вищої освіти – *портфель, портфоліо, кейс, кейс-метод*; 2) *удосконалено* зміст, форми та методи професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів з урахування предметної спеціалізації; 3) *подальшого розвитку набули* положення про раціональне співвідношення теоретичної та практичної складової підготовки педагогічних кадрів, перспективи та можливості впровадження англійського досвіду застосування технології *кейс-методу* у професійній підготовці майбутніх учителів в Україні.

Практичне значення результатів дослідження визначається тим, що: розроблено та апробовано технологію застосування *кейс-методу* у професійній підготовці майбутніх учителів у педагогічних ВНЗ; здійснено класифікацію відео-кейсів для вивчення курсу «Педагогіка», зокрема розділу «Дидактика» для студентів та викладачів вищих навчальних закладів; упроваджено у навчальний процес методичні рекомендації «Застосування технології кейс-методу у професійній підготовці майбутніх учителів для студентів та викладачів вищої школи». Запропоновані матеріали можуть бути використані при викладанні педагогічних дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах України.

Результати роботи **впроваджено** у навчальний процес: Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 7 від 24. 03. 2012 р.), Горлівського державного інституту іноземних мов (довідка № 2797/01 від 09. 11. 2011 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (довідка № 10 від 05. 04. 2012 р.), Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 1-535 від 31. 03. 2012 р.).

Вірогідність наукових положень, результатів та основних висновків дисертаційної роботи забезпечувалася теоретичним та методичним обґрунтуванням її вихідних положень, використанням методів науково-педагогічного пошуку, адекватних меті, об'єкту і предмету дослідження; застосуванням всебічного кількісного і якісного аналізу дослідницьких даних.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на засіданнях кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені І.Франка, а також була представлена у формі доповідей і повідомлень на науково-практичних конференціях різних рівнів, зокрема, *міжнародних*: «Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень та навчання іноземних мов у контексті Болонського процесу» (Хмельницький, 2005), «Формування професійної компетентності вчителя в умовах європейської інтеграції» (Київ, 2005), «Слов'янська та германська лексикологія і проблеми перекладу: сучасний стан і перспективи» (Житомир, 2005); *міжвузівській*: «XXXIII науково-практична міжвузівська конференція Житомирського державного технологічного університету» (Житомир, 2008).

Основні положення дисертаційної роботи відображено у 11 одноосібних публікаціях, з яких 5 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 4 – у збірниках наукових праць, 1 тези у збірнику матеріалів наукових конференцій, 1 методичні рекомендації.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (395 найменування, з них – 193 іноземними мовами), додатків. Загальний обсяг дисертації складає 262 сторінки,

основний текст викладено на 185 сторінках. Дисертація містить 9 таблиць, 11 рисунків, 14 додатків на 41 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт і предмет проаналізовано, теоретико-методологічні засади й методи дослідження, подано джерельну базу, розкрито наукову новизну, практичну значущість, відображено результати апробації дисертаційної роботи.

У першому розділі – **«Передумови створення європейського простору вищої школи»** – охарактеризовано основні тенденції розвитку системи педагогічної освіти у країнах Західної Європи в умовах формування загальноєвропейського освітнього простору, досліджено основні етапи розвитку сучасної системи професійної педагогічної підготовки у Великій Британії, проаналізовано зміст та технології підготовки майбутніх учителів у британській системі освіти.

На основі вивчення офіційних документів та законодавчих актів у галузі освіти виявлено основні тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх учителів у країнах Західної Європи на сучасному етапі, зокрема: підвищення вимог до рівня професіоналізму вчителя; створення сучасної системи професійного відбору майбутніх фахівців; удосконалення і розвиток існуючої системи безперервної педагогічної освіти; тісна взаємодія педагогічної теорії й практики професійної підготовки тощо.

З'ясовано, що останнім часом у Європі активно здійснюється міжнародне співробітництво в освітній галузі, накопичено значний досвід щодо участі навчальних закладів країн Євросоюзу у транс'європейських програмах ЕРАЗМУС (ERASMUS) і СОКРАТЕС (SOCRATES). Головна їх мета – сприяти розширенню обміну студентами між вищими навчальними закладами країн-членів Європейського співтовариства, стимулювати різнобічну співпрацю у цій галузі.

У результаті аналізу структури, змісту, принципів побудови Національного стандарту кваліфікованого вчителя визначено основні напрями стандартизації педагогічної освіти Великої Британії. З'ясовано, що Стандарт кваліфікованого вчителя є головним державним документом підготовки майбутніх фахівців на сучасному етапі, який спрямований на забезпечення суб'єктної позиції майбутніх учителів у сфері саморозвитку й моделювання власної професійної діяльності. Виявлено, що Національний стандарт кваліфікованого вчителя Великої Британії 2007 р. включає три розділи: професійні якості (Professional attributes); професійні знання (Professional knowledge and understanding); професійні навички (Professional skills), що передбачають формування професійних цінностей.

Результати аналізу науково-педагогічних джерел засвідчують, що Велика Британія відрізняється дуалізмом у системі підготовки вчителів: у педагогічних коледжах готують учителів для початкової школи, в університетах – для середньої школи. Для системи педагогічної освіти Великої Британії характерні дві основні моделі підготовки вчителів: паралельна і послідовна. *Паралельна* передбачає три роки навчання і набуття статусу кваліфікованого вчителя й академічного ступеня бакалавра педагогіки. Навчальна програма охоплює вивчення психолого-педагогічних дисциплін, методики навчання предмета спеціалізації та педагогічну практику. Для *послідовної* моделі характерні чотири роки навчання в інститутах чи на факультетах при університетах. Після успішного завершення курсу навчання випускники отримують відповідний сертифікат у галузі освіти та статус кваліфікованого вчителя.

Визначено, що в англійських університетах педагогічна освіта передбачає три етапи: *I етап* – теоретична і практична підготовка впродовж двох-трьох років (по закінченні видається диплом бакалавра освіти (Bachelor of Education)); *II етап* – один рік, професійно-педагогічна підготовка для тих, хто бажає стати вчителем (після завершення навчання видається диплом про професійну придатність); *III етап* – підготовка через науково-дослідну діяльність учителя вищої кваліфікації – «магістра освіти» (Magister of Education).

У дослідженні проаналізовано діяльність курсів підвищення кваліфікації для майбутніх фахівців у Великій Британії: довготривалі (очні, заочні та вечірні) і короткотривалі. Довготривалі курси забезпечують учителям можливість отримати ступінь бакалавра або магістра освіти і передбачають поділ на три типи. Перший з них включає два види: вручення диплома, що надає право на подальше навчання на ступінь магістра освіти та отримання сертифіката про певний рівень кваліфікації педагога. Другий – завершується отриманням диплома. Третій тип довготривалих курсів передбачає присвоєння ступеня магістра освіти. Такий вид курсів використовується для підготовки викладачів на заздалегідь визначені посади (наприклад, директора школи).

Навчання на короткотривалих курсах здійснюється у вечірній час або під час вихідних днів в учительському коледжі, університеті чи центрі.

На основі аналізу літературних джерел з'ясовано, що британські кваліфікації, особливо в галузі освіти, визнаються в усіх країнах світу. Тому професійні кваліфікації є важливою складовою британської освіти і поділяються на: 1) *загальні освітні кваліфікації* (General Education Qualifications-GEQ), що передбачають загальний атестат про середню освіту; 2) *загальні національні професійні кваліфікації* (General National Vocational Qualifications – GNVQs), пов'язані з формуванням умінь і навичок; 3) *національні професійні кваліфікації*

(National Vocational Qualifications – NVQs), які передбачають засвоєння знань і формування вмінь, необхідних для майбутньої практичної діяльності.

Встановлено, що структура навчальних планів педагогічних коледжів містить такі компоненти: *курс основного предмета*, спрямований на вдосконалення педагогічної освіти майбутнього вчителя; *програмний курс*, орієнтований на шкільні навчальні плани; *педагогічний курс*, що передбачає професійне навчання та вивчення психолого-педагогічного циклу дисциплін; *педагогічна практика в школі*, яка є важливим і обов'язковим компонентом професійно-педагогічної освіти.

Обґрунтовано думку, що на сучасному етапі розвитку педагогічної освіти у Великій Британії виникла необхідність упровадження у навчальний процес новітніх педагогічних технологій, які визнаються важливим джерелом прогресу у підготовці спеціалістів (індивідуалізація навчання, персоналізоване, проблемне, тьюторське навчання, робота в малих групах, сучасні інформаційні технології навчання тощо). В освіті дорослих інтенсивно розвивається дистанційне навчання з використанням телебачення, електронної пошти, комп'ютерних програм тощо.

З'ясовано, що однією з перспективних методик навчання в останні роки є технологія кейс-стаді (case-study) – проблемно-пошуковий метод, який базується на конкретних прикладах чи ситуаціях і дозволяє застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань. Кейс являє собою реальну ситуацію, яка може виникнути у певній галузі діяльності, зокрема педагогічній, і над якою викладачу і студентам необхідно працювати спільно, щоб знайти обґрунтоване рішення.

Доведено, що кейс-метод сприяє розвитку у студентів самостійності мислення, поєднує теорію і практику, передбачає вивчення реальних ситуацій з практичної діяльності школи. Цей метод визначається ефективним способом навчання спеціалістів, що передбачає вдосконалення навичок вирішення типових проблем, і являє собою альтернативу лекційно-семінарській системі навчання.

У другому розділі – **«Особливості кейс-методу та його застосування в професійній підготовці вчителя у Великій Британії»** – проаналізовано основні поняття дослідження (*портфоліо, кейс, кейс-метод* тощо); визначено концептуальні основи кейс-методу, досліджено організаційні засади та різновиди методики застосування кейсів у професійній підготовці вчителя у Великій Британії.

На основі аналізу наукових джерел та здійсненого контент-аналізу базових понять дослідження визначено, що кейс-метод у професійній підготовці вчителя – це технологія навчання, яка використовує опис (демонстрацію) та аналіз реальних педагогічних ситуацій з метою формування у майбутнього вчителя певного досвіду вирішення проблем у

професійно-педагогічній діяльності. Доведено, що категорії *кейс-метод* і *портфоліо* взаємопов'язані і мають безпосереднє відношення до професійної підготовки вчителя. При цьому *кейс-метод* сприяє створенню портфоліо (професійного портфеля вчителя), оскільки характеризує процес набуття знань і досвіду, а *портфоліо* виступає способом фіксації його результатів, тобто є формою контролю та оцінки досягнень студента. Окреслено співвідношення кейс-методу і ситуаційної методики навчання. Доведено, що кейс являє собою *ситуацію*; визначено головні поняття, якими оперує ситуаційна методика навчання.

З'ясовано, що поняття *ситуація* являє собою певний стан процесу, що передбачає наявність протиріччя. З точки зору ситуативного підходу поняття *ситуація* тлумачиться як система зовнішніх відносно суб'єкта умов, що спонукають та опосередковують його активність. У педагогіці поняття *ситуація* розглядається як динамічна система взаємовідношень вчителя і учня (викладача і студента), відображена у свідомості людини, що породжує її особистісну потребу у цілеспрямованих ігрових діях і підвищує пізнавальну діяльність кожного студента/слухача.

У дослідженні проаналізовано сучасні наукові підходи до класифікації кейсів, які можуть бути згруповані відповідно до цілей і завдань процесу навчання. Запропоновано класифікацію кейсів, характерну і для ВНЗ Великобританії: 1) структуровані кейси (highly structured); 2) «маленькі начерки» (short vignettes); 3) великі неструктуровані кейси (long unstructured cases); 4) нестандартні кейси (ground breaking cases).

Досліджено різні варіанти структурування кейсу, що дозволило визначити загальну структуру кейс-методу: 1) ознайомлення з його змістом; 2) опис реальної ситуації відповідно до обраних параметрів; 3) визначення проблеми (виявлення стану об'єкта); 4) аналіз існуючої ситуації, який передбачає порівняння реального і бажаного станів; 5) практична реалізація (навчально-методичне забезпечення).

Доведено, що одним із популярних методів, які використовуються у навчальному процесі ВНЗ Великої Британії є інтерактивна лекція на основі кейс-методу. Аналіз методів і прийомів навчання, які застосовуються в освітній системі Великої Британії у контексті інтерактивного навчання (інтерактивні лекції на основі кейс-методу, аналіз конкретних ситуацій, ситуаційні завдання, метод ситуативних рольових ігор, методичні презентації, мікрОВикладання тощо) дає підстави для висновку про рефлексивний характер навчання у британських педагогічних закладах освіти. Велика увага приділяється розвитку критичного мислення майбутніх учителів та самостійній роботі студентів. У підготовці педагогів широко використовуються такі методи, як метод демонстрації педагогічних відеофільмів, моделювання, міні-курси, презентації проектів тощо

Виявлено, що навчання у співпраці розглядається в англійській педагогіці як успішна альтернатива традиційним методам. Цікавими варіантами технології навчання у співпраці на основі кейс-методу у Великій Британії є навчання у команді (Student Team Learning, STL), навчання у співпраці (Cooperative Learning, CL), методика «навчаємося разом» (Learning Together, Lt), дослідницька робота студентів у групах тощо.

З'ясовано, що у системі професійної підготовки вчителя у Великій Британії дистанційне навчання передбачає застосування не тільки модульної, але й кейс та Інтернет – технологій. Особливе значення надається прийому модерації, який додатково підвищує ефективність кейс-методу. Доведено, що мозковий штурм, морфологічний аналіз, синектичний аналіз та інші методи навчання, які сприяють розвитку креативності майбутніх учителів, успішно застосовуються у кейс-технологіях.

Визначено, що провідний підхід у професійній підготовці вчителя полягає у використанні сучасних мультимедіа та гіпермедіа – технологій, які є ефективними і багатофункціональними засобами, що інтегрують в собі великі освітні ресурси, і можуть забезпечити середовище для формування ключових компетенцій майбутнього вчителя, до яких, перш за все, належать інформаційна і комунікативна. Реалізація проектних технологій сприяє співпраці учасників навчального процесу, вимагає від студентів відповідних знань та володіння методами дослідження (аналіз літератури, збір та обробка інформації, обґрунтування отриманих результатів), уміння самостійно працювати з метою вирішення поставлених у проекті завдань, організовувати, планувати та керувати власною діяльністю.

У дослідженні проаналізовано типові кейси, які застосовуються у професійній підготовці майбутніх учителів у Великій Британії: 1) пояснювальні кейси; 2) описові або розповідні кейси; 3) міні кейси; 4) навчальні (керовані) кейси; 5) одиничні кейси; 6) питальні (тестові кейси). Представлено технологію роботи над кейсом, яка охоплює кілька етапів: *I етап* – попередня робота викладача, що включає постановку навчальних цілей та завдань курсу, визначення структури навчального процесу, вибір виду діяльності залежно від кількісного складу групи; *II етап* – підготовка студентів до роботи з кейсом; *III етап* – створення кейсу та планування основних етапів заняття, що передбачає початкове ознайомлення з кейсом, аналіз ситуації, структури навчального кейсу; *IV етап* – оцінювання роботи студентів.

Аналіз досвіду роботи щодо використання методики аналізу ситуацій (кейсів) засвідчив, що реалізація колективної навчальної діяльності, яка моделює майбутню професійну діяльність студентів, забезпечує позитивну мотивацію до здобуття інформації, вдосконалення практичних навичок, оскільки навчання за таких умов сприяє мимовільному засвоєнню матеріалу. Завдяки використанню інтерактивних форм навчання покращуються

взаємини в студентській групі, розвивається активність, партнерство і співпраця, а авторитет викладача як керівника, комунікатора й активного учасника пізнавального колективного процесу зростає. Таким чином, методика аналізу ситуацій має високий навчальний і розвивальний потенціал. Її застосування дозволяє створити умови для реалізації творчого потенціалу студентів і викладача.

У третьому розділі – **«Перспективи застосування кейс-методу в професійній підготовці вчителя в Україні»** – проаналізовано концептуальні підходи до застосування кейс-методу у професійній підготовці майбутнього вчителя в Україні, представлено технологію його реалізації у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу.

У результаті проведеного дослідження виявлено позитивні аспекти досвіду використання кейс-методу у підготовці вчителів у Великій Британії, які можна творчо використати з метою вдосконалення системи підготовки педагогічних кадрів в Україні.

Обґрунтовано думку, що використання кейс-методу в нашій країні передбачає значні проблеми (політичні, психологічні, педагогічні, культурологічні та методичні), проаналізовано можливі напрями їх подолання.

Визначено головні концептуальні підходи до застосування кейс-методу у підготовці майбутнього вчителя: задачний, ситуативний, особистісно орієнтований, інтерактивний, компетентнісний та діяльнісний.

Аналіз сучасних наукових підходів щодо сутності понять *педагогічна задача* і *кейс-метод* дозволив визначити подібні та відмінні ознаки між задачею і кейсом. Доведено, що застосування кейс-методу спрямовується на розвиток необхідних компетенцій майбутнього вчителя, який аналізує ситуації, оцінює альтернативи, обирає оптимальний варіант і складає план його реалізації. Якщо протягом навчального циклу такий підхід використовується багаторазово, то у майбутніх учителів формуються професійні вміння й удосконалюються стійкі навички вирішення практичних задач.

У ході дослідження розроблено технологію застосування кейс-методу у професійній підготовці вчителя в Україні. Виділено її основні компоненти: 1) *цільовий* відображає мету (загальну і конкретну), включає мисленнєве передбачення кінцевого результату процесу навчання; 2) *змістовий* охоплює зміст навчального матеріалу, відображений у різноманітних кейсах, розподілених за тематикою занять; 3) *організаційний* включає алгоритм і доцільні способи розв'язання конкретних ситуацій у практичній діяльності; 4) *діяльнісний* визначається формами і методами навчання, розвитком студентів; діяльністю викладача з управління навчально-виховним процесом, тобто власне технологічним процесом; 5) *оцінно-результативний* пов'язується з досягнутими результатами у процесі навчання, що є важливим стимулом навчання.

Узагальнення результатів проблеми надало можливість дійти таких **висновків**:

1. На основі аналізу особливостей професійної підготовки майбутніх учителів у Великій Британії визначено основні тенденції розвитку системи загальноосвітньої та професійно-педагогічної підготовки вчителів: підвищення вимог до рівня професіоналізму вчителя; створення сучасної системи професійного відбору майбутніх фахівців; удосконалення і розвиток існуючої системи безперервної педагогічної освіти; ліквідація розриву між педагогічною теорією та практикою професійної підготовки майбутнього вчителя; залучення досвідчених фахівців до процесу підготовки студентів.

З'ясовано, що значним досягненням британської педагогічної освіти є розробка та впровадження на національному рівні кваліфікаційних стандартів – єдиних вимог до професійної підготовки вчителя, що, в свою чергу, зумовлює трансформацію визначених стандартів професійної компетенції, які є необхідними для підтримки та підвищення відповідних стандартів шкільної освіти.

Доведено, що вдосконалення навчальних планів і програм підготовки вчителів досягається шляхом оптимального співвідношення спеціально-предметної, загальнонаукової, психолого-педагогічної та методичної підготовки, збалансованості теоретичного та практичного компонентів підготовки, наближення її змісту до потреб школи, упровадження новітніх форм навчання вчителів та їх перекваліфікації.

Акцентовано увагу на тому, що професійна підготовка майбутніх учителів у Великій Британії відрізняється варіативністю, різноманітністю напрямів, форм і методів навчання. Основними формами організації навчання залишаються традиційні для британської вищої школи лекції, семінари, тьюторські заняття; поширені групові види роботи, обговорення реальних ситуацій (кейсів), дискусії, методичні презентації, мікрОВикладання, аналіз відеозаписів уроків учителів та стажистів тощо.

2. На основі аналізу наукової літератури та контент-аналізу основних понять уточнено їх сутність. *Кейс-метод* у підготовці вчителя тлумачиться як технологія навчання, що використовує опис (демонстрацію) та аналіз реальних педагогічних ситуацій з метою формування у майбутнього вчителя певного досвіду вирішення проблем у професійно-педагогічній діяльності. У межах дослідження *портфоліо* визначається як: спосіб фіксації, накопичення та оцінки індивідуальних досягнень студента у певний період його навчання; колекція робіт та результатів його діяльності, яка демонструє зусилля, прогрес та досягнення студента у різних галузях, а також його здатність практично застосовувати набуті знання та вміння.

У результаті проведеного контент-аналізу понять *портфоліо* і *кейс-метод* з'ясовано, що кейс-метод сприяє створенню портфоліо (професійний портфель вчителя), адже кейс-

метод характеризує процес набуття знань і досвіду, а *портфоліо* – це спосіб фіксування його результатів, тобто є формою контролю та оцінки досягнень студента. Доведено, що у більш широкому розумінні *портфоліо* є формою організації процесу та продуктів навчально-пізнавальної діяльності студента, а також відповідних інформаційних матеріалів із зовнішніх джерел, необхідних для наступного аналізу та оцінки рівня навчання студента. Таким чином, досягнення результатів у навчанні тлумачиться як вирішення проблеми (кейсу).

Визначено, що технологія кейс-методу орієнтована на самостійну або групову роботу студентів щодо вивчення необхідної інформації. При цьому кожний студент має можливість не тільки продемонструвати свої здібності щодо аналізу інформації, але й безпосереднього впливу на навчальний процес.

3. Здійснене дослідження дало змогу виокремити істотні ознаки кейс-методу та загальну структуру кейсів: 1) знайомство зі змістом кейсу; 2) опис реальної ситуації відповідно до обраних параметрів; 3) визначення проблеми; 4) аналіз існуючої ситуації, який передбачає порівняння реального і бажаного станів; 5) практична реалізація.

З'ясовано, що у Великій Британії інтерактивне навчання вважається популярною технологією у професійній підготовці вчителя, що передбачає врахування його індивідуальних особливостей у процесі формування професійних якостей.

Доведено, що практичний компонент кейс-технологій сприяє активізації навчального процесу і включає: метод ситуаційного аналізу, ситуаційні завдання, ситуаційні вправи, аналіз конкретних ситуацій, метод «інциденту», ігрове проектування, метод ситуаційно-рольових ігор, метод дискусії тощо.

З'ясовано, що в процесі реалізації кейс-технологій успішно застосовуються перевірені й ефективні методи, які сприяють розвитку креативності майбутніх учителів, зокрема мозковий штурм, морфологічний аналіз, синектичний аналіз тощо. У Великій Британії, де застосовуються розвинені ІКТ, головний підхід у професійній підготовці вчителя полягає у впровадженні сучасних проектних, мультимедіа та гіпермедіа – технологій, що передбачає широке використання кейс-методу.

Аналіз стану досліджуваної проблеми в теорії та практиці професійної підготовки майбутніх учителів дозволяє стверджувати, що у сучасній педагогічній літературі існує значна кількість наукових класифікацій кейсів, які можуть бути згруповані відповідно до цілей і завдань процесу навчання. З'ясовано, що у Великій Британії для підготовки вчителів за різними спеціальностями використовують різноманітні види кейсів. У результаті дослідження визначено типові кейси та методики їх застосування: пояснювальні, описові або розповідні, міні кейси, навчальні (керовані) кейси, одиничні та питальні (тестові кейси).

4. Виявлено, що технологія роботи над кейсом передбачає кілька етапів: попередню роботу викладача, підготовку студентів до роботи з кейсом, написання кейсів та планування основних етапів заняття, оцінювання діяльності студентів.

У результаті дослідження з'ясовано, що робота з кейсами складається з наступних етапів: представлення теми; опис ситуації, яка може складатися з декількох частин; додаткових питань, які мають пошуковий характер – гіпотезу, результати відповідей, питання для самостійної роботи або самостійного дослідження, список додаткової літератури. На основі здійсненого аналізу розроблено структуру та зміст технології впровадження кейс-методу у підготовці майбутніх учителів у вищих навчальних закладах України.

Підтверджено, що методика аналізу ситуацій вміщує високий навчальний і розвивальний потенціал, застосування якої передбачає створення умов для реалізації творчого потенціалу студентів і викладача.

5. У дисертаційній роботі виділено характерні ознаки і технологічні особливості кейс-методу, що дозволяють відрізнити його від інших методів навчання. Проаналізовано структуру технології підготовки вчителів, зазначено, що кейс-метод є ефективним для формування професійних умінь, що дозволяє моделювати реальні педагогічні явища та ситуації, аналізувати зв'язок між подіями, знаходити оптимальні ефективні способи вирішення існуючих проблем.

У результаті проведеного дослідження визначено проблеми використання кейсів в Україні та можливі способи їх усунення.

Обґрунтовано думку, що використання методики кейс-методу у підготовці вчителів дозволяє не лише активізувати пізнавальний інтерес до навчання, але й сприяє розвитку дослідницьких, комунікативних умінь учителів і необхідних сучасному педагогу навичок партнерської взаємодії.

Визначено головні концептуальні підходи щодо застосування кейс-методу у підготовці майбутнього вчителя: задачний, ситуативний, особистісно орієнтований, інтерактивний, компетентнісний та діяльнісний.

Проведене дослідження дає підстави вважати, що вихідна методологія дослідження є правильною, поставлені завдання реалізовані, мету досягнуто.

Перспективними для подальшого дослідження є проблема підготовки майбутніх учителів до застосування технології кейс-методу у професійній діяльності, підготовка викладачів вищих навчальних закладів до використання технології кейс-методу при викладанні педагогічних дисциплін.

Основний зміст дисертації відображено у публікаціях:

Методичні рекомендації:

1. Ковальова С. М. Застосування технології кейс-методу у професійній підготовці майбутніх учителів для студентів та викладачів вищої школи : методичні рекомендації. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 56 с.

Статті в наукових фахових виданнях:

2. Ковальова С. М. Використання комп'ютера для формування комунікативної компетенції студентів немовних ВНЗ / С. М. Ковальова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2004. – Вип. 19 – С. 134–136.

3. Ковальова С. М. Формування загально-професійних умінь студентів у контексті неперервної освіти / С. М. Ковальова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – Вип. 22 – С. 57–59.

4. Ковальова С. М. Європейський простір вищої освіти як соціально-педагогічний феномен / С. М. Ковальова // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. – Глухів, 2008. – Вип. 11 – С. 103–107.

5. Ковальова С. М. Інноваційні форми та методи професійної кооперативної освіти / С. М. Ковальова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – Вип. 37. – С. 130–132.

6. Ковальова С. М. Загальна тенденція використання кейс-методу у підготовці майбутніх учителів в Україні / С. М. Ковальова // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2010. – Вип. 54. – С. 60–62.

Інші публікації:

7. Ковальова С. М. Психологічні аспекти адаптації студентів-першокурсників до умов вузу у системі неперервної освіти / С. М. Ковальова // Сучасні проблеми лінгвістики та навчання іноземних мов у контексті Болонського процесу : зб. статей за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 2005. – С. 72–74.

8. Ковальова С. М. Структурні компоненти готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності / С. М. Ковальова // Формування професійної компетентності майбутнього вчителя засобами інноваційних освітніх технологій : зб. наук. праць / за заг ред. О. А. Дубасенюк, О. Є. Антонової. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – Вип. 2. – С. 226–228.

9. Ковальова С. М. Сучасні тенденції підготовки майбутнього вчителя у країнах Західної Європи / С. М. Ковальова // Формування професійної компетентності вчителя в

умовах Європейської інтеграції : зб. наук. праць / за ред. проф. М. В. Левківського. – К.– Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – С. 83–85.

10. Ковальова С. М. Порівняльний аналіз тенденцій процесу підготовки педагогічних кадрів у країнах Європейського Союзу / С. М. Ковальова // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / за ред. М. Т. Мартинюк. – К. : Міленіум, 2006. – Ч. I. – С. 99–104.

11. Ковальова С. М. Технологічна концепція навчально-виховного процесу як основа аналізу проблем контролю / С. М. Ковальова // Тези XXXIII науково-практичної міжвузівської конференції, присвяченої Дню університету (Житомирський державний технологічний університет). – Житомир, 2008. – С. 199.

АНОТАЦІЇ

Ковальова С. М. «Кейс-метод у системі професійної підготовки майбутніх учителів ВНЗ у Великій Британії». – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2012.

Дисертаційна робота присвячена вивченню англійського досвіду розвитку системи підготовки педагогічних кадрів з метою можливого використання у системі педагогічної освіти в Україні.

Досліджено проблему підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності на основі застосування кейс-методу, що здійснюється в університетах Великої Британії. Проаналізовано тенденції розвитку системи підготовки педагогічних кадрів на сучасному етапі; визначено співвідношення теоретичного і практичного компонентів навчання.

Виявлено особливості кейс-методу та його впровадження у професійній підготовці вчителя у Великій Британії. Запропоновано технологію застосування кейс-методу у професійній підготовці вчителя, її роль та місце в системі професійної підготовки педагогічних кадрів. Розроблено структуру та зміст технології застосування кейс-методу у підготовці майбутніх учителів у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: професійна підготовка вчителів, система освіти у Великій Британії, педагогічна освіта, тенденції, зміст та технології навчання, кейс-метод.

Ковалева С. Н. «Кейс-метод в системі професійної підготовки майбутніх учителів ВНЗ у Великій Британії». – Рукопис.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Житомир, 2012.

Диссертационная работа посвящена изучению английского опыта развития системы подготовки педагогических кадров с целью возможного использования в системе педагогического образования в Украине.

Изучена проблема подготовки будущих педагогов к профессиональной деятельности на основе использования кейс-метода, которая осуществляется в университетах Великобритании. Определены и охарактеризованы тенденции развития системы подготовки педагогических кадров на современном этапе; выявлено соотношение теоретического и практического компонентов обучения в Великобритании.

Разработана и описана технология кейс-метода в профессиональной подготовке учителя; уточнены и обоснованы базовые понятия. Выделены основные компоненты технологии кейс-метода. Представлена структура и содержание технологии кейс-метода в профессиональной подготовке будущих учителей в высших учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителей, система образования в Великобритании, педагогическое образование, тенденции, содержание и технологии обучения, кейс-метод.

Kovalyova S. M. Case-method in the pedagogical staff training system in Great Britain.

– Manuscript.

Thesis for the scientific degree of Candidate of Pedagogical science on speciality 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education, Zhytomyr State University named after Ivan Franko, Zhytomyr, 2012.

The thesis is devoted to the research of English experience in the development of pedagogical staff training system with the aim of possible use in the system of pedagogical education in Ukraine. In the thesis the analysis of social and historical preconditions of reformation of pedagogical education system in Great Britain century are done; the leading tendencies in the development of pedagogical staff training at present are discovered; the ways of integration of pedagogical education in Great Britain are defined; the system of educational management in Great Britain is described, basic functions and tasks of its bodies are studied.

The system of professional teacher training in Great Britain is investigated/ Teachers are trained in two ways: at pedagogical departments of the universities; at pedagogical colleges. Theoretical and methodical principles of working out curricula and syllabi are examined; the content of psychological and pedagogical teachers training under conditions of pedagogical

education is characterized; similarities and differences in the development of pedagogical staff training system in Great Britain and Ukraine are pointed out and scientific and methodical recommendations as to opportunities of creative use of progressive ideas of Great Britain experience in the system of pedagogical staff training in Ukraine are grounded and worked out.

Having studied the correlation of the components in English teacher training courses, their content, methods and techniques used, the author has proved the priority of practical issues, reflective character of teaching and stress on the development of students' critical thinking and their individual work.

In dissertation probed problem of future teachers' preparation to professional activity which is carried out in the leading universities of Great Britain, socio-economic, common-historic and philosophical pre-conditions of becoming and development of higher pedagogical education of Great Britain are analyzed in research. Essence, maintenance, is exposed, dynamics of reformation of process of preparation of a future teacher in Great Britain; correlation between theory and practice; the modernization of content, methods and technologies are investigated.

The thesis makes a historical and pedagogical analysis of organization of staff training system in Great Britain. The standards of teachers professional development in Great Britain are investigated; the peculiarities of the newly qualified teachers support are presented.

Case-method in the pedagogical staff training system in Great Britain is described. The interrelation and interpretation of such categories as "case", "case-method", "portfolio", "situation", "analysis" by different foreign and Ukrainian specialists in Pedagogics are looked into. It provides a thorough study of the existing scientific literature on the problem. The case method is a teaching approach that consists in presenting the students with a case, putting them in the role of a decision maker facing a problem. Teaching with cases involves a model of facilitating a discussion in which the students develop analyses of the situation, often through collaborative work, role playing, and intensive discussion, debate, and dialogue. Through such practice, students learn to cope with the circumstances that will challenge them in the future.

The emphasis is on the students' reasoning and expressions, on their capacity to structure the problem and work out a solution. It is also on the process as well as the substance of inquiry, and a case discussion often ends with questions as well as conclusions. Different kinds of cases in different disciplines which are used in professional teacher training at pedagogical departments of the universities and at pedagogical colleges in Great Britain are presented and analyzed.

In the thesis the technology of case-method of professional staff training is proposed, the ground of the terminology on the problem is carried out. Its structure and content are described. The main components of the technology of case-method are worked out. The necessity is established and substantiated of considering subject specialization of future teachers in pedagogics in the

process of their professional training, as well as the effectiveness of using the technology of case-method.

Practical recommendations concerning the application of the British experience in teachers education are suggested for applying in the system of higher education in Ukraine.

Key words: professional education of teachers, education system in Great Britain, teacher education tendencies, content and technologies, case-method.